

การศึกษากระบวนการการจัดการปัญหาหนี้สินบ้านหนองมะคัง หมู่ 7

ตำบลท้อแท้ อำเภอดงบัง จังหวัดพิษณุโลก

A study of the process of debt management at Ban Nong Makhang,
village number 7, Thoethae subdistrict, Wat Bot district, Phitsanulok

ชลธิชา ศรีชู และคณะ¹ และกมลภพ ยอดบ่อพลับ^{1*}

Chonticha Seecho and grub¹, and Kamonpob Yotbophub^{1*}

¹ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (โครงการจัดตั้งคณะสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

*Corresponding author. E-mail: pungrak14@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและสถานการณ์จัดการปัญหาหนี้สินของบ้านหนองมะคัง หมู่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอดงบัง จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ครอบครัวที่มีปัญหาหนี้สิน จำนวน 20 ครอบครัว คัดเลือกจากครัวเรือนที่มีปัญหาหนี้สินและอยู่ในกลุ่มอาชีพเสริมของชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่าบ้านหนองมะคัง เป็นพื้นที่ชนบทชาวบ้านอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่มแบบพึ่งพาอาศัยกัน มีการจัดการปัญหาหนี้สินในขั้นพื้นฐานอย่างเหมาะสม โดยการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน ใช้ชีวิตแบบพอเพียงโดยการปลูกผักและเลี้ยงสัตว์ไว้เองเพื่อใช้ในการบริโภคและจำหน่ายเพื่อจะได้ไม่ต้องเสียเงินในการหาซื้อจากที่อื่นซึ่งลดค่าใช้จ่ายไปได้ในส่วนหนึ่ง และยังสามารถเพิ่มรายได้ด้วยการขายและนำไปแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มซึ่งก็จะสามารถเพิ่มราคาจากเดิมได้นอกจากนั้นยังมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างเป็นกลุ่มอาชีพเสริมภายในชุมชนทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นมีเงินเข้ามาหมุนเวียน คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงปลาครบวงจร กลุ่มน้ำพริก โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มจะได้รับเงินจากที่ขายได้และเงินปันผลรายปี

Abstract

This research report aims to study a community context and a situation of debt management at Ban Nong Makhang, village number 7, Thoethae subdistrict, Wat Bot district, Phitsanulok. The target people are 20 families which have debt problems and are in the group of extra work in the community. Research instrument is an interview.

According to the results, it was found that Ban Nong Makhang is located in countryside, so the villagers mutually depend on each other. In the village, people are able to manage their basic debt appropriately. That is, they reduce expenses and increase household income. In addition, they hold the philosophy of sufficient economy; they grow vegetables and livestock in their own garden for food and sometimes for sale. No requirement of purchasing food leads them to reduce a cost of living; moreover, it could help them increase their income from selling and processing food. Additionally, they gather into a group for establishing extra job group in the community or local enterprise, namely, complete fish farming group and chilli paste group. The members of each group would receive money from sale and annual dividend.

บทนำ

ปัญหานี้สินเป็นปัญหาที่คนบ้านหนองมะคัง ถือเป็นปัญหาหลักของหมู่บ้าน เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรไม่ได้ผลิตขึ้นเพื่อการยังชีพแต่เป็นการผลิตเพื่อสร้างรายได้ ในการทำการเกษตรแต่ละครั้งชาวบ้านหนองมะคัง มีการลงทุนสูง รวมไปถึงปัจจัยที่มีต่อการเกษตรในด้านนี้ ไม่เอื้อต่อการเกษตร ผลผลิตไม่ได้รับตามที่คาดหวัง ราคาต่ำ ตลอดจนการใช้จ่ายในครัวเรือนฟุ่มเฟือย จึงเกิดภาระหนี้สินขึ้น ส่งผลให้ชาวบ้านต้องไปกู้เงินจากกองทุนต่างๆ ในหมู่บ้าน ทางผู้วิจัยและทีมวิจัยในบ้านหนองมะคัง จึงได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดการปัญหานี้สินที่เหมาะสม เพื่อให้ชาวบ้านได้รู้ถึง แนวทางการจัดการปัญหานี้สินอย่างเหมาะสม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในครัวเรือนของตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยและทีมวิจัยในชุมชนบ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านหนองมะคัง อำเภอท้อแท้ จังหวัดพิษณุโลก จึงได้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ในการทำวิจัยเพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหานี้สินที่เหมาะสมของประชาชนในบ้านหนองมะคัง โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้สร้างเป็นรายได้เสริมให้กับประชาชนบ้านหนองมะคัง ผู้วิจัยเห็นว่าการแก้ปัญหาดังกล่าว จะประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ จึงได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ปัญหาในการจัดการหนี้สินของประชาชนในบ้านหนองมะคัง วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหานี้สินของบ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก 2. เพื่อหาแนวทางการจัดการปัญหานี้สินของบ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ขอบเขตของการวิจัย ขอบเขตด้านเนื้อหาการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ทำให้เกิดปัญหานี้สินและศึกษาสถานการณ์ปัญหานี้สินของประชาชนบ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ครั้งนี้มุ่งศึกษาเนื้อหาของสถานการณ์หนี้สินและแนวทางการจัดการปัญหานี้สิน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ขอบเขตด้านประชากรประชาชนบ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก 20 ครัวเรือน โดยคัดเลือกจากครัวเรือนที่มีปัญหานี้สินและอยู่ในกลุ่มอาชีพเสริมของชุมชนเพราะสถานการณ์ปัญหาจำเป็นต้องศึกษาจากกลุ่มอาชีพเสริมในชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนได้ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ทำให้เกิดปัญหานี้สินของบ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก และได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหานี้สินที่เหมาะสมของบ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

วิธีการดำเนินวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการศึกษาสถานการณ์ปัญหานี้สินที่เหมาะสมของบ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหานี้สินของบ้าน หนองมะคังและเพื่อหาแนวทางการจัดการปัญหานี้สินที่เหมาะสม

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ครัวเรือนที่มีปัญหาในด้านของหนี้สินในพื้นที่ หมู่บ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 20 ครัวเรือน และกลุ่มแกนนำชุมชน จำนวน 5 คน โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยเกณฑ์ในการคัดเลือก คัดเลือกจากครัวเรือนที่มีปัญหานี้สินเพราะการจัดการปัญหาจำเป็นต้องศึกษาจากกลุ่มอาชีพเสริมในชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนได้ เพื่อเป็นแนวทางการจัดการปัญหานี้สินที่เหมาะสมของประชาชนบ้านหนองมะคัง การวิจัยครั้งนี้ต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่ต่อกันและความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยและชุมชนเพื่อสะดวกในการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่างๆ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากครัวเรือนที่มีปัญหาในด้านหนี้สินมาร่วมดำเนินโครงการ โดยมีผู้นำชุมชน แกนนำชุมชน อาสาสมัครกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันภายในชุมชน

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

หากพิจารณาในรูปของกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ สามารถระบุได้ตามลำดับขั้นหรือกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้หลายขั้นตอน ซึ่งช่วยให้เห็นบทบาทหน้าที่ของผู้เข้าร่วมการวิจัยแต่ละฝ่ายได้อย่างชัดเจน และในทางปฏิบัติแล้วกระบวนการวิจัยก็ต้องดำเนินไปโดยความร่วมมือกับทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบสิ้นกระบวนการ ในที่นี้มีกระบวนการวิจัย กล่าวคือ 1. ขั้นการศึกษาบริบท คณะวิจัยทำการกำหนดพื้นที่ที่จะทำการศึกษาวิจัย โดยทีมวิจัยในหมู่บ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก ได้ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย 2. ขั้นกำหนดปัญหา คณะวิจัยสรุปคำถามหรือปัญหา รวมทั้งอธิบายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการแก้ไขปัญหามาให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เห็นภาพและเกิดความเข้าใจตรงกันได้อย่างชัดเจน โดยผ่านการทำประชาคมหมู่บ้าน 3. ขั้นการวางแผนปฏิบัติงานวิจัย คณะวิจัยจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัยให้ชัดเจน รวมทั้งระบุด้วยว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยการจัดการหนี้สินที่เหมาะสม และอธิบายการจัดทำสมุดบัญชีรายรับรายจ่ายหรือบัญชีครัวเรือน สนับสนุนกลุ่มอาชีพเสริมให้มีความมั่นคงและยั่งยืนโดยชาวบ้านนั้นจะเข้ามีส่วนร่วมลงมือในการปฏิบัติงานวิจัยตามแผน และตรวจสอบผลว่าพึงพอใจหรือไม่ 4. ขั้นการติดตาม ตรวจสอบและปรับปรุง โดยคณะผู้วิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ มีส่วนร่วมโดยการพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วมโดยอาศัยข้อมูลจากทุกฝ่ายแล้วนำมาทำการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย 5. ขั้นการสรุปผลการวิจัย คณะวิจัยจะทำการสรุปผลการวิจัย และเรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยกับทีมวิจัยในหมู่บ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก มีส่วนร่วมด้วยการรับทราบและตรวจสอบประเมินผลการวิจัยว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง โดยชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับผลของการวิจัยว่าพึงพอใจและได้ผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่และแสดงความคิดเห็นอื่นประกอบข้อมูลด้วยว่าเพราะเหตุใด

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ หลังจากผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎี และออกแบบสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว จึงนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แกนนำชุมชนจำนวน 5 คน และชาวบ้านจำนวน 20 ครัวเรือนโดยคัดเลือกจากครัวเรือนที่มีปัญหานี้สินและอยู่ในกลุ่มอาชีพเสริมของชุมชนเพราะการจัดการปัญหาจำเป็นต้องศึกษาจากกลุ่มอาชีพเสริมในชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนได้ ในชุมชนบ้านหนองมะคัง ลักษณะการสัมภาษณ์ไม่กำหนดรูปแบบตายตัว แต่เป็นการถามเพื่อให้ได้ข้อมูลของการเป็นหนี้และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและสามารถเป็นไปได้ในหมู่บ้านหนองมะคัง ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทชุมชนเริ่มจากการสำรวจและสร้างทีมวิจัยในชุมชนบ้านหนองมะคังเพื่อร่วมทำงาน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการทำประชาคม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเป้าหมาย ส่วนใหญ่มีปัญหาทางด้านหนี้สินและยังไม่มีจัดการปัญหาอย่างจริงจังยังคงเป็นการใช้หนี้แบบระยะยาวยังไม่มีการทำบัญชีครัวเรือนหรือการหาวิธีจัดการปัญหานี้สินที่เหมาะสมมีแนวโน้มที่จะมีหนี้เพิ่มจากการใช้จ่ายและขาดทุนจากปัญหาผลผลิตตกต่ำ ค่าครองชีพสูง กลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชน บ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก ขั้นตอนที่ 2 ขั้นกำหนดปัญหา เมื่อคณะผู้วิจัยและทีมวิจัยได้หัวข้อในการทำวิจัย ซึ่งได้มาจากการสนทนากลุ่มการทำประชาคม คณะผู้วิจัยจึงได้ตั้งคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยคือ เพื่อศึกษาศึกษาสถานการณ์ของประชาชนในหมู่บ้านหนองมะคังและเพื่อหาแนวทางการจัดการปัญหานี้สินที่เหมาะสมและสามารถเป็นไปได้ของบ้านหนองมะคัง จากนั้นได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ เมื่อตรวจสอบเสร็จนำมาปรับแก้ไขตามคำแนะนำและนำออกสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนหมู่บ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก โดยมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ศึกษากลุ่มเป้าหมาย ว่ามีปัญหานี้สินและเกิดผลกระทบอย่างไรรวมถึงมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเสริม

ของประชาชนในบ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดพิษณุโลกและศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมในบ้านหนองมะคัง 2. สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายคณะผู้วิจัยตั้งคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย คือ เพื่อศึกษาสถานการณ์การการเป็นหนี้และการจัดการกลุ่มอาชีพเสริมเพื่อหาแนวทางการที่เหมาะสมของบ้านหนองมะคัง 3. นำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ เพื่อความถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์ หลังจากนั้นนำมาปรับ แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์และนำออกสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย 4. นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย เมื่อได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แล้วนั้นได้ทำการวางแผนกันในห้อง เพื่อแบ่งงานกันออกไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ครัวเรือน โดยเป็นกลุ่มที่มีปัญหาในด้านหนี้สินและอยู่ในกลุ่มอาชีพเสริมของชุมชน 5. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ชัดเจนตามวัตถุประสงค์และนำมาวิเคราะห์แล้วสรุปผลให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จากกลุ่มเป้าหมาย 20 ครัวเรือน โดยคัดเลือกจากครัวเรือนที่มีปัญหาหนี้สินและอยู่ในกลุ่มอาชีพเสริมของชุมชนเพราะการจัดการปัญหาจำเป็นต้องศึกษาจากกลุ่มอาชีพเสริมในชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนได้เพื่อประกอบการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม การตรวจสอบความถูกต้องจากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมหรือจากกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและแหล่งอื่นๆการจัดระเบียบข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เข้าใจง่ายเกิดประสิทธิภาพในการวิจัยและมีเนื้อหาใจความสำคัญที่มีคุณภาพ จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์และการจัดเรียงข้อมูลเพื่อความเป็นระเบียบทำการสรุปประเด็นย่อยของการวิจัยการจัดการปัญหานี้สินที่เหมาะสมของประชาชนในบ้านหนองมะคัง นำมาเขียนเรียบเรียงเพื่อหาข้อมูลที่เกิดขึ้นในการจัดการปัญหานี้สินที่เหมาะสมของประชาชนในบ้านหนองมะคัง นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสรุป เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดการปัญหานี้สินที่เหมาะสมของประชาชนในชุมชนบ้านหนองมะคัง และใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อแสวงหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาสถานการณ์ปัญหานี้สินของบ้านหนองมะคัง ตำบลท้อแท้ อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดพิษณุโลกมีวัตถุประสงค์วิธีการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย ดังนี้ วัตถุประสงค์ในการศึกษา 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหานี้สินของบ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดพิษณุโลก 2. เพื่อหาแนวทางการจัดการปัญหานี้สินของบ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดพิษณุโลก วิธีการดำเนินการวิจัยกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย แกนนำชุมชน 5 คน และครัวเรือนที่มีปัญหาในด้านของหนี้สินในพื้นที่หมู่บ้านหนองมะคังหมู่ที่ 7 ตำบลบ้านท้อแท้ อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 20 ครัวเรือนโดยคัดเลือกจากครัวเรือนที่มีปัญหานี้สินและอยู่ในกลุ่มอาชีพเสริมของชุมชนเพราะการจัดการปัญหาจำเป็นต้องศึกษาจากกลุ่มอาชีพเสริมในชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนได้ เพื่อเป็นแนวทางการจัดการปัญหานี้สินที่เหมาะสมของประชาชนบ้านหนองมะคัง การวิจัยครั้งนี้ต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยและชุมชนเพื่อสะดวกในการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่างๆ จึงคัดเลือกครัวเรือนที่มีปัญหาในด้านหนี้สินมาร่วมดำเนินโครงการโดยมีผู้นำชุมชน แกนนำชุมชน อาสาสมัครกลุ่มต่างๆในชุมชน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ครัวเรือนต้นแบบทั่วไปและแกนนำที่มีการจัดการปัญหานี้สินภายในครัวเรือน ลักษณะการสัมภาษณ์ไม่กำหนดรูปแบบตายตัว แต่เป็นการถามเพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับการจัดการปัญหานี้สินที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหนองมะคัง

โดยผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการปัญหานี้สินของชุมชนบ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอดงขี้เหล็กจังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่ชนบทชาวบ้านอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่มๆ อยู่แบบพึ่งพาอาศัยกันตามแบบวิถีชนบทมีการจัดการปัญหานี้สินในขั้นพื้นฐานอย่างเหมาะสม โดยการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน ทั้งการใช้ชีวิตแบบพอเพียงโดยการปลูกผักและเลี้ยงสัตว์ไว้เองเพื่อใช้ในการบริโภคและจำหน่ายเพื่อจะได้ไม่ต้องเสีย

เงินในการหาซื้อจากที่อื่นซึ่งลดค่าใช้จ่ายไปได้ในบางส่วน และยังสามารถเพิ่มรายได้ด้วยการขายและนำไปแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มซึ่งก็จะสามารถเพิ่มราคาจากเดิมได้ นอกจากนั้นยังมีการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างเป็นกลุ่มอาชีพเสริมภายในชุมชนทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นและมีเงินเข้ามาหมุนเวียนในกลุ่มอาชีพเสริมทั้งกลุ่มกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงปลาครวจ (ปลานิล) ภายใต้นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามแผนการปรับโครงสร้างและพัฒนาการผลิตสินค้าประมงที่ส่งเสริมและยังให้พันธุ์ปลาแก่ผู้สนใจเลี้ยงปลาโดยไม่คิดค่าพันธุ์ปลาและมีการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนที่สนใจอีกด้วย กลุ่มอาชีพเสริมที่สองเป็นกลุ่มทำน้ำพริกกลุ่มทำน้ำพริก ได้ทำการรวมกลุ่มสตรี ขึ้นมาจัดทำน้ำพริกแกง น้ำพริกปลา จำหน่ายภายในหมู่บ้าน ตำบลและตลาดใกล้เคียงโดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มก็ จะได้รับเงินที่ขายได้และเงินปันผลในแต่ละครั้งแต่ละคราวที่ได้ทำ และจำหน่ายขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นการช่วยจัดการปัญหาได้มากและเห็นได้ชัด การศึกษาการจัดการปัญหานี้สินที่เหมาะสมของชุมชนบ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอดงบัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีการศึกษาข้อมูลจากครัวเรือนต้นแบบและผู้นำภายในชุมชนบ้านหนองมะคัง

การอภิปรายผล

ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ปัญหานี้สินของชาวบ้าน และวิธีการจัดการกับปัญหาของคนในชุมชนและการมีส่วนร่วมในการให้ความรู้เพิ่มในการจัดทำโครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ให้ความรู้ในเรื่องของการใช้ชีวิตแบบตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การประกอบอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาสถานการณ์ปัญหานี้สินได้ทำการสัมภาษณ์ชาวบ้านหนองมะคัง หมู่ที่ 7 ตำบลท้อแท้ อำเภอดงบัง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีปัญหานี้สินจากสำรวจแล้วการวิจัยปัญหานี้สินของชาวบ้านหนองมะคังก็ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ไททัศน์ ภัยพิสัย (2547: 102) ศึกษากระบวนการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคเกษตรกรรมของหมู่บ้านป่าไผ่ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ คือ การใช้ทุนภายในชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งสามารถดำเนินกิจกรรมได้ 4 ลักษณะ คือ 1) การลดต้นทุนการผลิต 2) การกระจายความเสี่ยง 3) การเพิ่มรายได้ 4) การลดรายจ่าย โดยเริ่มจากครอบครัว และขยายไปสู่กิจกรรมร่วมกันระดับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยผลการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาสถานการณ์ปัญหานี้สินของบ้านหนองมะคัง ตำบลท้อแท้ อำเภอดงบัง จังหวัดบุรีรัมย์ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้คือควรมีการจัดอบรมเรื่องการสร้างอาชีพเสริมให้คนในชุมชนเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ในชุมชน มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยให้ชุมชนวิเคราะห์ประเด็นของการมีส่วนร่วม ซึ่งต้องให้ความรู้กับแกนนำได้เรียนรู้ภายในชุมชนมีการลงมือในเรื่องการจัดการปัญหานี้สินที่ชัดเจนว่าควรทำอย่างไรพร้อมทั้งสนับสนุนอย่างพอเพียงต่อความต้องการและความเหมาะสมของชุมชนและควรมีการจัดการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเสริมให้เป็นที่ยอมรับและแพร่หลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ไททัศน์ ภัยพิสัย. (2547). "ศึกษากระบวนการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคเกษตรกรรมของหมู่บ้านป่าไผ่ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่". วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ขวัญฤดี ใจดี. วิถีปลดหนี้ให้หมด. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.aommoney.com>. (2 มีนาคม 2560).
- ถาวร ยอดจันทร์. บทสัมภาษณ์การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาสถานการณ์ปัญหานี้สิน. สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2560.

1182

ธีรเมศ แสงอ่วม. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการหนี้สิน. (ออนไลน์), แหล่งที่มา <http://www.lukkid.com/debt/debt08.html>. (2 มีนาคม 2560).

เนตรนภา จำรัส. เทคนิคทางออกของหนี้สิน. (ออนไลน์), แหล่งที่มา <http://www.lukkid.com/debt/debt02.html>. (2 มีนาคม 2560).

มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว. แก้ไขปัญหาหนี้สินได้ผล. (ออนไลน์), แหล่งที่มา: <http://www.familynetwork.or.th>. (2 มีนาคม 2560).